

Finansdepartementet

Redegjørelse

Finanstalen

Redegjørelse for Stortinget om Regjeringens økonomiske opplegg for 2018
Finansminister Siv Jensen, 12. oktober 2017

Finanstalen

Finansministerens redegjørelse i Stortinget 12. oktober 2017 om Regjeringens økonomiske opplegg for 2018.

President,

Regjeringen har styrt Norge trygt gjennom en krevende tid. Vi har håndtert den største migrasjonskrisen siden andre verdenskrig, og vi har vært utsatt for det mest alvorlige oljeprisfallet på 30 år.

En av våre aller viktigste næringer ble rammet hardt da oljeprisen ble mer enn halvert i 2014. La det ikke være noe tvil om at dette sjokket påvirket norsk økonomi kraftig:

- Over 40 000 arbeidsplasser forsvant i petroleumsrelaterte næringer.
- Investeringene på norsk sokkel falt med nesten 30 prosent.
- Mange mistet jobben. Enda flere kjente uro for seg og sin families økonomi.

Det å ha en jobb å gå til er viktig for oss alle. Det er viktig for den enkelte, og det er viktig for Norge. Derfor er det også grunn til å glede seg over at den vanskeligste perioden nå er bak oss.

Veksten i norsk økonomi er på vei opp, ledigheten går ned og det skapes flere jobber.

Politikken har virket. Men jobben er ikke gjort. Foran oss står store utfordringer som må løses:

- Vi blir flere eldre og vi lever lenger. Det er bra. *Men* en eldre befolkning bidrar også til at en mindre andel av oss jobber og betaler skatt.

- Oljenæringen vil være viktig for norsk økonomi i mange år fremover. Men vi kan ikke basere oss på at den vil være en like sterk drivkraft til veksten i økonomien fremover.

Dette er bakteppet for budsjettet som vi legger frem i dag.

President,

Det er god vekst i økonomien.

Over hele landet kommer ledige hender i arbeid.

Bedriftene melder om optimisme og investeringslyst. De vil ansette flere.

Vår viktigste oppgave er å legge til rette for:

- At optimismen vedvarer.
- At investeringene kommer.
- At folk føler seg trygge. Fordi de har en jobb å gå til og fordi de ser lyst på sin egen økonomiske fremtid.

Det var riktig å bruke mer penger for å bidra til aktivitet og omstilling etter oljeprisfallet. Nå er det riktig å ta et steg tilbake slik at de gode kreftene får virke.

Når den økonomiske aktiviteten nå skyter fart og veksten blir mer selvgående, må staten gi mindre gass for ikke å svekke norske bedrifters evne til å konkurrere internasjonalt.

Derfor normaliserer vi finanspolitikken og legger opp til et nøytralt statsbudsjett for 2018. Bruken av oljeinntekter øker reelt med 6 milliarder kroner og utgjør 2,9 prosent av Statens pensjonsfond utland.

Vi prioriterer tiltak som både trygger og videreutvikler velferdsordningene våre. Og som gjør oss bedre rustet til å møte de utfordringene som vi vet vil komme i fremtiden.

- Vi fortsetter å modernisere og omstille Norge.
- Vi skal bli smartere og mer nyskapende.
- Vi skal fortsette å fornye, forenkle og forbedre offentlig sektor.
- Vi skal ha bedre kvalitet og mer velferd ut av hver skattekrone vi bruker.
- Forsvaret skal styrkes, infrastrukturen skal fornyes og sykehus skal bygges.
- Vi skal skape en enklere hverdag for folk flest.
- Og vi skal legge til rette for nye, lønnsomme arbeidsplasser i et næringsliv som blomstrer.

Statsbudsjettet for 2018 er et trygt og fremtidsrettet budsjett.

Det er et budsjett for økonomisk vekst, flere i jobb og et bærekraftig velferdssamfunn.

President,

Vår viktigste ressurs – arbeidskraften – skal bli enda bedre kvalifisert. Gjennom en sterk satsing på forskning og utdanning bidrar vi til omstilling og økt produktivitet.

Det skal bygges mer vei og bane, slik at det blir enklere for folk å komme seg på jobb og varene kommer raskere frem til kundene.

Det skal lønne seg å jobbe, skape og investere i Norge.

Når vi legger til rette for å skape flere lønnsomme arbeidsplasser og hjelper dem som står utenfor, sikrer vi at enda flere får glede av mulighetene som det norske samfunnet byr på.

Når ledige hender kommer i jobb, går skatteinntektene opp og trygdeutgiftene ned. Vi får mer rom til å bygge landet videre.

Vi investerer i politiet og Forsvaret, for økt trygghet i hverdagen og bedre beredskap i en usikker tid.

Vi satser på helsetjenester og velferd i kommunene. Vi kutter ventetider, utvider tilbud og hever kvaliteten.

Vi prioriterer innsats mot barnefattigdom og styrker barnevernet.

Arbeidet med tidlig innsats i skolen forsterkes.

Vi vil hjelpe langtidsledige og arbeidssøkende under 30 år.

Slik styrker vi velferden i dag og trygger Norge for fremtiden.

President,

Oljeprisfallet ga store negative ringvirkninger. Det siste året har pilene snudd:

- Ledigheten faller over hele landet, også på Sør- og Vestlandet.
- Sysselsettingen stiger. Fremover venter vi at den vil øke mer enn befolkningen, slik at andelen som jobber kan øke.

Regjeringen har brukt finanspolitikken målrettet til å øke aktiviteten i økonomien og skape flere jobber.

Lav rente har gitt drahjelp og understøttet en svakere krone. Partene i arbeidslivet har tatt ansvar og vist moderasjon.

Dette har ført til at norske bedrifter er betydelig mer konkurransedyktige nå enn de var for få år siden. Sjømat- og turistnæringen er eksempler på bransjer som nyter godt av denne utviklingen.

I tillegg har næringslivet selv vist en imponerende evne og vilje til omstilling.

I oljenæringen, for eksempel, har vi bedrifter som har effektivisert og kuttet kostnader slik at de leverer lønnsomhet til betydelig lavere oljepris enn for noen år siden. For eksempel kan Johan Castberg-prosjektet nå drives lønnsomt til en oljepris så lav som 35 dollar per fat, ned fra over 80 dollar i den tidlige planleggingsfasen.

--

Oppsvinget i økonomien ser ut til å komme raskere enn ventet. Den økonomiske veksten ligger an til å bli 2 prosent i år. Det er en dobling fra i fjor og betydelig høyere enn vi så for oss da vi la frem Revidert nasjonalbudsjett i mai.

I løpet av de neste par årene vil oppgangen bli forsterket av bedre kjøpekraft i husholdningene og høyere investeringer på sokkelen.

I tillegg vil vi sannsynligvis se at effektene av bedre konkurranseevne gjør seg mer gjeldende: I form av økt eksport og investeringsvekst også på fastlandet.

Allerede neste år vil veksten i norsk økonomi være sterkere enn den historiske trenden.

--

Også landene rundt oss er preget av bedring, optimisme og økonomisk vekst. Det er godt nytt for Norge.

Men det finnes også usikkerhetsmomenter:

Utenfor våre egne grenser, er det særlig utsiktene for den økonomiske politikken hos viktige handelspartnere som USA og Storbritannia som skaper usikkerhet.

Proteksjonisme utgjør en betydelig risiko for den økonomiske veksten, både globalt og i Norge.

Vi har – som de fleste andre land – spesialisert oss på å produsere noen varer fordi vi har gode forutsetninger for å produsere dem. Først fisk og tømmer, så aluminium og andre metaller, og etter hvert olje og gass.

Varene har vi solgt i et internasjonalt marked. De varene som andre land har bedre forutsetninger for å produsere, kjøper vi. På den måten får vi mest mulig igjen for ressursene våre.

Frihandel er ikke bare viktig for arbeidsplassene på sokkelen. At vi kan selge varene våre i et åpent, internasjonalt marked er like viktig for oppdrettsanlegget i Bremnesfjorden og aluminiumfabrikken i Årdal.

Tendensen vi ser til økt proteksjonisme er en direkte trussel for norske distriktsarbeidsplasser. Derfor er utviklingen bekymringsfull.

Vår velstand er bygd på handel med utlandet og frie markeder.

--

Her hjemme finnes det usikkerhetsmomenter på begge sider.

Som i mange andre land, er det en del husholdninger som har mye lån i forhold til inntekt. Dersom mange begynner å stramme inn på forbruket samtidig, for eksempel for å betjene høyere rentekostnader, kan det bidra til å bremse oppgangen i norsk økonomi.

På den andre siden, kan næringslivet komme til å investere mer enn vi ser for oss fremover. Etter en periode med svak vekst, kan det fort skje. Da kan veksten i norsk økonomi bli sterkere enn vi anslår.

President,

I Perspektivmeldingen viste vi at Norge står overfor betydelige utfordringer når vi skal finansiere velferdsordningene våre i fremtiden.

Vi har et godt utgangspunkt.

Forskjellene i Norge er klart mindre enn i de fleste andre land. Vi har et godt samfunn med ordninger som gir like muligheter. Det skal vi ta vare på.

Vi har solide statsfinanser, et produktivt næringsliv og en høyt utdannet arbeidsstyrke.

Bærekraftige velferdsordninger krever likevel innsats på flere områder. Flere i jobb, er viktig. Men ikke nok. Vekstevnen i økonomien må bedres.

Og vi må få mer ut av skattebetalernes penger. De skal ikke sløses med, men investeres i velferd og vekst.

For å få bedre tjenester og mer ut av ressursene i offentlig sektor, har vi gjennomført reformer i kommunesektoren, i politiet, av jernbanen og høyskolene.

Vi vil fortsette reformarbeidet. Det blir ingen reformpause.

Vi viderefører ABE-reformen for mindre byråkrati og en mer effektiv offentlig sektor. Den ventes å gi årlige innsparinger på 1,7 milliarder kroner fremover. Det gir mer penger til prioriterte formål.

Regjeringen arbeider også målrettet for å forenkle hverdagen for folk flest og for næringslivet.

Vi digitaliserer og tar i bruk ny teknologi slik at det oppleves mer brukervennlig og mindre tidkrevende å forholde seg til offentlig forvaltning.

Det blir bedre å være innbygger i Norge når du kan hente medisinene dine på et hvilket som helst apotek, på grunn av e-resept. Og når utgiftene dine utover frikortgrensen automatisk blir refundert.

Det blir både billigere og mer attraktivt å være bedrift når reguleringen og rapporteringen blir enklere. I denne regjeringsperioden har vi redusert de årlige kostnadene for næringslivet med nesten ni milliarder kroner.

Regjeringen vil gjennomføre nye IKT- og digitaliseringstiltak i offentlig forvaltning i 2018.

Med digitalisering og stadig mer avansert teknologi kommer det fantastiske muligheter.

Med velferdsteknologi kan vi levere bedre og tryggere omsorg. Nye digitale verktøy skaper nye metoder for å stille diagnoser, og mer effektive arenaer for utdanning og kommunikasjon.

Samtidig vil vi bli stilt overfor krevende valg. Vi må være villige til å endre oss og omstille oss.

Robotisering, sensorteknologi, tingens internett, stordata og kunstig intelligens vil påvirke hverdagen vår og arbeidslivet.

Med teknologi kan bedrifter produsere billigere, bedre og mer miljøvennlig – og samtidig legge grunnlaget for nye næringer og arbeidsplasser i Norge.

I sommer besøkte jeg bedriften Vesteraalens. De lager – som alle vet - nydelige fiskeboller. Nå bygger de ut et nytt foredlingsanlegg for fisk på Sortland.

Det betyr nye jobber i Nord-Norge og økt verdiskaping for hele landet. For dette selskapet har ny teknologi og bedre rammebetingelser gjort det lønnsomt å bygge opp produksjonen i Norge.

Lignende historier hører vi fra flere bransjer:

Investeringer i kunnskap og teknologi gir oss et konkurransefortrinn. Enten det dreier seg om møbelindustrien, verftene eller de tallrike leverandørene til oljeindustrien.

President,

Arbeidet med å løfte norsk økonomi skjer hver dag, over hele landet.

Trygge og gode arbeidsplasser som skaper overskudd over tid, er en bærebjelke for det norske velferdssamfunnet.

Derfor kan aldri velferd settes opp mot verdiskaping – det ene forutsetter det andre.

Nettopp derfor må bedriftene settes i stand til å skape mer, ikke skatte mer.

Det må lønne seg å jobbe og skape arbeidsplasser. Rammeverket for norske bedrifter må være tilpasset en stadig tøffere internasjonal konkurranse.

Siden vi overtok har vi redusert skatter og avgifter med om lag 23 milliarder kroner.

Både folk flest og bedriftene har fått lettelser.

I dette budsjettet følger vi opp sentrale punkter i skattereformen som et bredt flertall på Stortinget sluttet seg til i 2016.

Regjeringen foreslår nye netto lettelser i skatter og avgifter på til sammen tre milliarder kroner i 2018.

Aller viktigst er forslaget om ytterligere lettelser i skattesatsen på alminnelig inntekt for selskap og personer.

Vi reduserer inntektskatten til 23 prosent.

Når du får bestemme over en større del av din egen inntekt, blir det litt mer attraktivt å jobbe.

Når du får lavere skatt på sist tjente krone, blir det attraktivt å jobbe litt mer.

Derfor foreslår vi å senke marginals kattene på lønn for de aller fleste, og mest for dem med lavest inntekt.

Selskapsskatten kuttet også til 23 prosent. I tillegg reduserer vi formueskatten på aksjer og driftsmidler. Verdsettelsesrabatten – som et samlet Storting stiller seg bak - økes til 20 prosent.

Vi trenger et sterkt norsk eierskap i næringslivet vårt. Det skal lønne seg å investere og produsere i Norge.

President,

Eiendomsskatten er en belastning for mange produksjonsbedrifter. Å betale eiendomsskatt på maskiner er et ekstra lodd til denne byrden.

Når vi foreslår å fjerne eiendomsskatten på maskiner og tilbehør, er det mange hjørnesteinsbedrifter blant vinnerne.

Forutsigbarhet og stabile rammebetingelser er viktige forutsetninger for at både bedrifter og innbyggere skal kunne planlegge sin økonomi.

Vi foreslår derfor å halvere grensen for maksimal sats på eiendomsskatt fra 2 til 1 promille for det året skatten innføres. Og at den heretter bare kan økes med inntil 1 promille i året, ikke 2.

Regjeringen fremmer også forslag om å gjeninnføre differensiert arbeidsgiveravgift for transport og energi fra årsskiftet. Vi har jobbet lenge mot EU for å få til dette, og i sommer fikk vi gjennomslag.

President,

For å trygge velferden er vi nødt til å gjennomføre reformer, også når disse er krevende på kort sikt. Skattereformen handler om å sikre et helhetlig, effektivt og godt tilpasset skattesystem.

Derfor foreslår vi nå noen endringer.

Vi vil avvikle skattekasse 2. Fordi den svekker insentivene til å jobbe. I de fleste ekteparene som skattlegges i denne klassen, er minst én innvandrer.

Å avvikle skattekasse 2 vil fremme likestilling, arbeidsdeltagelse og integrering.

Innvandrerfamilier er overrepresentert i gruppen med familier med vedvarende lavinntekt. Det skyldes at kvinnen ofte har lav eller ingen inntekt.

Å avvikle skattekasse 2 vil gjøre det mer attraktivt for innvandrerkvinner å ta lønnet arbeid. Da vil færre familier bli værende i en situasjon med lav inntekt, og vi bidrar til å bekjempe barnefattigdom.

Vi foreslår at den lave satsen i merverdiavgiften økes fra 10 til 12 prosent. Ved å øke den lave momssatsen og heller gi skattelettelse på inntekt, skattlegger vi forbruk fremfor arbeid og sparing. Det er en endring i retning av et skatteopplegg som er tilpasset de utfordringene vi står overfor.

I tillegg endres fradragreglene for utgifter ved kost og losji slik at de i større grad vil gi fradrag for reelle merutgifter ved pendling.

En betydelig andel som krever fradragene, er pendlere fra EØS-land, og det er avdekket omfattende svindel, juks og misbruk av ordningen.

Regjeringen foreslår å fjerne fradraget til kost hvis det kan tilbedredes mat i pendlerboligen. For andre pendlere, bevares ordningene som i dag.

Mange av dagens fradrag og særordninger ble innført i en annen tid. Fradraget for kost og losji ble innført i 1927.

I dag har mange pendlere mulighet til å lage mat i pendlerboligen. Maten koster ikke lenger vesentlig mer enn hjemme, og grunnlaget for fradraget har falt bort.

Når samfunnet er i endring, må også skattesystemet fornyes.

Delingsøkonomiutvalget har foreslått å innføre skatt på kortidsutleie av del av egen bolig.

Regjeringen følger opp dette med forslag om å fjerne skattefritaket for utleieforhold som varer mindre enn 30 dager.

Det vil gi hoteller og andre tradisjonelle overnattingsvirksomheter like konkurransevilkår som de som leier ut boligen sin gjennom tjenester som Airbnb.

Mange husholdninger finansierer boligen sin delvis gjennom å leie ut deler av den. Det er viktig for Regjeringen at husholdningene har en forutsigbarhet i sin økonomi. For langtidsutleie, altså over 30 dager, vil derfor skattleggingen være som i dag.

President,

Regjeringen har ambisiøse mål i klima- og miljøpolitikken.

Etter fire år i samarbeid med Krf og Venstre, er utslippene på vei ned og innsatsen for å ta vare på naturen på vei opp.

Vi satser på utvikling av ny klimateknologi, på utbygging av kollektivtrafikk og jernbane.

Vi har blitt enige om en grønnere retning på bilavgiftene.

Vi er blitt enige om et nytt klimamål for Norge.

Vårt bidrag til Parisavtalen er å redusere klimagassutslippene med 40 prosent frem mot 2030.

Det er et taktskifte i norsk klimapolitikk.

Før sommeren la Regjeringen frem en strategi for hvordan vi kan oppfylle Norges forpliktelser.

Over 80 prosent av klimagassutslippene i Norge er dekket av kvoteplikt og/eller CO₂-avgift. I samarbeid med EU skal vi nå 2030-målet for ikke-kvotepliktige utslipp.

Vi skal nå målet med hovedvekt på å redusere de innenlandske utslippene og med nødvendig bruk av fleksibiliteten i EU-regelverket.

Norge er i dialog med EU om en avtale om felles oppfyllelse av klimaforpliktelsen. I tillegg ønsker vi å samarbeide med andre europeiske land om utslippsreduksjoner innen sektorer som ikke er omfattet av kvotesystemet.

En grønn omlegging av avgiftene er også et viktig bidrag i arbeidet med å omstille og modernisere Norge.

Regjeringen forsterker klima- og miljøinnretningen på avgiftssystemet slik at det fremmer klimavennlige investeringer og insentiver til å ta i bruk ny og moderne teknologi.

CO₂-avgiften innrettes mer kostnadseffektivt ved å fjerne fritak og lave satser.

Vi har gjennom flere budsjetter lagt om engangsavgiften for biler i miljøvennlig retning.

Dette har gitt resultater.

Det ruller stadig flere moderne og miljøvennlige biler ut på veiene. Utslippene går kraftig ned.

Stortinget har et uttalt mål om å redusere gjennomsnittlig CO₂-utslipp for nye biler til 85 gram per km. Vi ligger an til å nå dette målet tre år før tiden.

For å redusere utslippene fra transportsektoren ytterligere, skal det også bli mer attraktivt å velge offentlig transport.

Vi foreslår å øke tilskuddet til viktige kollektivprosjekter i de største byene. Og vi fortsetter det historiske løftet for jernbanen i Norge.

President,

Regjeringen har levert en historisk satsing på samferdsel. Siden 2013 har bevilgningene økt med 26 milliarder kroner. Det er en økning på over 60 prosent.

Nasjonal transportplan svarer på store utfordringer i norsk infrastruktur og legger til rette for enklere, raskere og mer miljøvennlig transport.

Regjeringen følger opp planen og foreslår en reell økning på 3 milliarder kroner fra 2017. Til vei, jernbane og kollektivtrafikk.

Bedre fremkommelighet forenkler logistikken i et langstrakt land. Når vi satser tungt på vedlikehold og bygging av ny og moderne infrastruktur, fremmer vi et konkurransedyktig, produktivt og lønnsomt næringsliv. Og vi legger til rette for velfungerende bo- og arbeidsmarkeder over hele landet.

Hverdagen blir enklere.

For de som leverer varer og tjenester til kunden.

For de som pendler til jobb.

For de som henter i barnehagen.

For de som kjører til hytta.

Hverdagen blir enklere for oss alle.

Budsjettforslaget legger til rette for utbedring og oppstart av flere veiprosjekter. Norske veier skal bli tryggere. Avstandene kortere.

Vi har mye å ta igjen etter mange år med for lite penger.

Med nødvendige reformer skal de trygge veiene komme raskere og billigere til folk.

Vi har ikke råd til å sløse. Derfor har regjeringen tenkt nytt.

I 2015 ble Nye Veier opprettet. Selskapet skal bygge, drifte og vedlikeholde flere veistrekninger. De skal utfordre etablerte standarder og tenke nytt i måten å bygge vei på. Målet er å få mer vei ut av hver krone vi bruker. Det vil gagne folk som ferdes på veien og kan bety store besparelser for samfunnet.

Selskapet kan allerede vise til gode resultater, og i tråd med regjeringens ambisjon foreslår vi å øke det årlige tilskuddet betydelig til 5,3 milliarder kroner fra og med 2018.

Samtidig som vi skal bygge mer vei, må vi også forvalte veiene vi har. I budsjettforslaget foreslås det penger til å redusere vedlikeholdsetterslepet også i 2018.

President,

Regjeringen er opptatt av at hver og en av oss skal kunne leve det livet vi ønsker å leve. Og føle oss trygge. Derfor har vi gjort en betydelig innsats for trygghet og beredskap. Og det fortsetter vi med.

Vi satser på politiet.

Vi har økt antall politistillinger, og er på god vei til å nå målet om 2 politifolk per 1000 innbygger.

Nærpolitireformen legger til rette for et handlekraftig og moderne politi over hele landet.

Større enheter i distriktene gir høyere kompetanse. Da blir politiet bedre i stand til å håndtere mer organisert og alvorlig kriminalitet.

Smartere organisering frigjør også flere ressurser til synlig og tilgjengelig politi, som skaper trygghet der folk bor og ferdes.

Vi vil investere i et nasjonalt beredskapssenter for at politiet skal kunne reagere raskere og mer effektivt når noe skjer. Dette blir et paradigmeskifte for norsk beredskap.

Treningsfasiliteter og bedre lokaliteter vil skjerpe samhandlingen mellom beredskapsaktørene og heve kvaliteten hos dem vi er avhengige av når krisen er ute.

Regjeringen kjøper tre nye politihelikoptre. De vil være et uvurderlig verktøy både for overvåkning under pågående operasjoner, og for å frakte spesialstyrker som må settes hurtig inn.

--

Når politiet får bedre muligheter til å bekjempe kriminalitet, er det også avgjørende at det finnes tilstrekkelig med fengselsplasser.

Da regjeringen overtok, var soningskapasiteten sprengt, og over 1 200 personer sto i soningskø. I 2015 inngikk vi derfor en avtale om leie av fengselsplasser i Nederland. Avtalen har fungert godt, og regjeringen foreslår nå å forlenge den med ett år.

I tillegg øker vi kapasiteten her hjemme. Vi har utvidet Ullersmo og Eidsberg med over 180 soningsplasser.

Vi har også satt i gang bygging av nytt fengsel i Agder. Når dette står ferdig i 2020, vil Norge ha 300 nye lukkede fengselsplasser.

I dag er soningskøen kraftig redusert. Tiltakene har virket.

Det er ikke bare på justisfeltet at regjeringen øker tryggheten for folk flest:

President,

Et godt forsvar av landet er en av statens kjerneoppgaver, for å sikre vår frihet og Norges suverenitet.

Vi lever i en tid med mer usikkerhet. Ute i verden møter vi en ny sikkerhetspolitisk situasjon.

Forsvarets evne til å håndtere krise og konflikt - i egne og alliertes nærområder - må prioriteres høyt. Både beredskapen og den operative evnen må svare til det trusselbildet vi møter.

Denne regjeringen overtok et Forsvar som var preget av et stort og mangeårig etterslep på vedlikehold, reservedeler og beredskap.

Vi er opptatt av å styrke vår nasjonale forsvarsevne. De siste årene har det derfor blitt bevilget store beløp for å redusere etterslepet, og fjorårets statsbudsjett representerte et forsvarspolitisk taktskifte.

Stortinget har vedtatt en ny langtidsplan for forsvarssektoren. Det er en ambisiøs plan som vil ta tid å gjennomføre.

Men målene er klare. Vi skal redusere reaksjonstidene, øke aktiviteten, få flere besetninger og fortsette å bedre beredskapen. Vi ser effektene allerede: Nå øver vi mer, flyr mer og seiler mer.

I dette budsjettet styrker vi satsingen ytterligere og fortsetter å øke Norges forsvarsevne.

Regjeringen foreslår å bruke rundt 55 milliarder kroner på forsvarsformål i 2018. Bevilgningene til formål som gjelder langtidsplanen øker med 2,5 milliarder kroner fra 2017.

Vi starter på flere store investeringer i nytt og moderne materiell, for å bygge et forsvar som skal kunne møte dagens og morgendagens trusselbilde.

Vi prioriterer særlig styrking og tilstedeværelse av Forsvaret i nord.

Vi setter av betydelige midler til bemanning og øvingsaktivitet i forsvarsgrenene og Heimevernet. Vi skal fortsette å rekruttere, trene og utruste dyktige norske soldater.

Dette trykker Norge for fremtiden.

President,

I 2015 kom det over 31 000 asylsøkere til Norge. Så langt i år er det kommet omtrent 2 000.

Med økt kontroll ved yttergrensene, en streng asyl- og innvandringspolitikk og tydelige signaler til grunnløse asylsøkere har vi fått bedre kontroll på migrasjonen.

Regjeringen vil fortsette å føre en streng, rettferdig og forutsigbar innvandringspolitikk.

Det legges nå ned en betydelig innsats for integrering rundt omkring i landet. Regjeringen mener at tydelige krav til egeninnsats bør ligge til grunn for integreringspolitikken. Vi vil fortsette å arbeide for dette fremover.

Regjeringen legger også til rette for at politiet kan øke innsatsen for ungdom i Oslo sør. Dette skal gi bedre integrering og redusert kriminalitet i et område som ofte har opplevd utfordringer.

President,

God helse er viktig i alle menneskers liv og en viktig investering for samfunnet. Å levere på helseområdet har vært en prioritering for regjeringen siden dag én.

Målet vårt er å skape en helsetjeneste der pasientene får større valgfrihet og slipper å vente unødvendig lenge i kø. Over 2000 pasienter har benyttet seg av fritt behandlingsvalg.

Valgfrihet skal være grunnleggende i den offentlige helsetjenesten.

Fordi det fører til at tjenestene blir bedre.

Fordi det reduserer køer.

Og viktigst av alt, fordi det respekterer at vi mennesker er forskjellige.

70 000 færre mennesker står i helsekø. Ventetiden er redusert og skal bli enda kortere.

Jeg er stolt over at vi fortsetter å levere gode helsetjenester i Norge. Det å skape pasientens helsetjeneste er ingen enkel oppgave. Sykehusene er blant de største og mest kompliserte virksomhetene vi har.

Mange av våre sykehus er den største arbeidsgiveren og arbeidsplassen i sitt område.

Sykehusene påvirker hele samfunnet rundt seg.

I 2018 legger vi opp til en fortsatt god aktivitetsvekst:

For å tilby pasienter mer effektiv og tryggere behandling.

For å tilby alle likeverdige helsetjenester av god kvalitet.

Vi bevilger, vi prioriterer og vi bidrar med nye løsninger.

Regjeringen har styrket kreftbehandlingen vesentlig de fire siste årene. Nær sju av ti kreftpasienter som er med i pakkeforløp for kreft, får nå behandling innen fastsatt tid.

Nå vil vi starte arbeidet med et nasjonalt program for screening av tarmkreft. Tarmkreft er blant sykdommene som tar flest liv, men samtidig en av få som kan oppdages før det utvikler seg til kreft. Med dette vil vi kunne redusere dødelighet og spare mange mennesker for mye lidelse.

En god helsepolitikk betyr også gode og moderne sykehusbygg.

Det er viktig for pasientene, for de ansatte og de pårørende.

I budsjettet for 2018 foreslår regjeringen at det gis investeringslån til nytt sykehus i Nordmøre og Romsdal, til nytt klinikkbygg ved Radiumhospitalet og til modernisering og utbygging av sykehuset i Haugesund.

I året som kommer vil også arbeidet med nytt sykehus i Drammen sette fart.

Det pågår altså en betydelig oppgradering av landets sykehus, i alle regioner.

President,

Fra første dag i regjering sa vi at mennesker med psykiske helseutfordringer og rusavhengighet skal prioriteres.

De som er motivert for rusbehandling skal få hjelp så fort som mulig. Derfor legger vi til rette for særlig sterk vekst innen tverrfaglig spesialisert rusbehandling.

Og vi vil gi kommunene 300 millioner kroner til å styrke tilbudet til personer med rusproblemer.

Dette er en oppfølging av Opptappingsplanen for rusfeltet. Planen har en økonomisk ramme på 2,4 mrd. kroner i perioden 2016-2020, og gir et kraftig løft for behandling, bolig, helsehjelp, tidlig innsats og ettervern.

Det handler om å få en endring til det bedre for den rusavhengige.
Det handler om å skape gode og helhetlige tjenester.

President,

Helse- og omsorgstjenestene er ikke bare til for å behandle sykdom. De skal også gi mulighet til å mestre, til å ha en god hverdag og et meningsfylt liv.

I 2018 vil vi starte et forsøk med primærhelseteam der fastlege, sykepleier og helsesekretær jobber sammen for å gi pasienten best mulig hjelp ut fra den enkeltes behov. På den måten vil kronisk syke og mennesker med sammensatte helseproblemer få bedre tilbud, slik at de lettere kan mestre hverdagen.

--

En enklere hverdag er også viktig for eldreomsorgen. Å bli gammel er noe man skal kunne glede seg til.

Folk skal kunne leve godt hele livet.

Det er mye bra i norsk eldreomsorg. Men noen steder er vi ikke gode nok.

Med kvalitetsreformen, «Leve hele livet», setter vi fokus på de grunnleggende forholdene som oftest svikter i tilbudet til eldre:

Mat, aktivitet og felleskap, helsehjelp og sammenheng i tjenestene.

Våre viktigste mål i eldreomsorgen er at de eldste – våre foreldre og besteforeldre – får bedre helsetjenester og bedre pleie.

Gjennom perioden har vi lagt til rette for 10 600 heldøgns omsorgsplasser. Nå vil vi gi investeringstilskudd til 1 800 til.

Det gikk altfor lenge altfor trått med bygging av sykehjemsplasser i kommunene. Vi vet hvorfor. Kommunene syntes de ble sittende med en altfor stor del av regningen.

For få fart på byggingen tar staten halve regningen.

Det har gitt resultater.

Vi har sett en kraftig økning i søknadene fra kommunene, de vil bygge flere nye sykehjemsplasser.

Fra 2021 betaler ikke staten lenger for oppussing av gamle plasser, men kun for nye sykehjemsplasser. Denne omleggingen er viktig. Vi blir stadig flere eldre og trenger derfor flere nye plasser – det holder ikke å bare oppgraderer gamle.

Aldri før har kommunene hatt bedre mulighet til å bygge flere sykehjemsplasser. Jeg håper de griper den.

President,

Alle skal få glede av mulighetene det norske samfunnet byr på. Derfor skal vi styrke hjelpen til dem som står utenfor. Vi prioriterer innsats mot barnefattigdom med målrettede tiltak.

Den viktigste enkeltfaktoren for å hindre at barn vokser opp i fattigdom, er at foreldrene har en jobb.

Målet vårt er todelt: Å forebygge at fattigdom går i arv, og bedre barns livskvalitet her og nå.

Regjeringen styrker barnevernet for å sikre alle barn likere muligheter.

Ansatte i barnevernet har selv vært tydelige på at de trenger mer kompetanse og bedre tiltak i oppfølgingen av utsatte barn og familier. Derfor foreslår vi økt innsats for bedre kvalitet og kompetanse i det kommunale barnevernet.

For å gi barn i barnevernet bedre helsehjelp, vil vi også bedre det psykiske helsetilbudet.

Disse barna har både behov for omsorg fra barnevernet og behandling fra helsetjenesten.

Da må vi sørge for bedre samhandling, tilgjengelighet og større kapasitet. Slik skal barna får bedre mulighet til å klare seg godt også senere i livet.

President,

Kommunene har hatt sterk inntektsvekst de siste årene og har god økonomi. Vi må tilbake til forrige årtusen for å finne et bedre resultat for norske kommuner enn i 2016.

En sunn og forutsigbar økonomi er viktig for at kommunesektoren kan ivareta og videreutvikle sine oppgaver.

En trygg start på livet i barnehagen og skolen.

Riktig hjelp til riktig tid for de som trenger det.

En verdig eldreomsorg.

Gang- og sykkelveier slik at barna kommer trygt til skole og fritidsaktiviteter.

Under denne regjeringen har kommunene fått en betydelig realvekst i sine inntekter. I tillegg har skatteinntektene i kommunesektoren vært langt høyere enn ventet de siste årene.

Budsjettforslaget for 2018 innebærer en reell vekst i kommunenes frie inntekter på nesten 3,8 milliarder kroner og en vekst i samlede inntekter på 4,6 milliarder kroner.

Regjeringens budsjettforslag setter kommunene i stand til å tilby flere og bedre velferdstjenester. Til å skape levende lokalsamfunn i hele landet.

President,

Kunnskap er selve fundamentet i et samfunn. Og nøkkelen til en trygg fremtid for hvert enkelt menneske.

Hvis vi lykkes med å skape

barnehager som gir en god start på livet,

en skole der elevene lærer enda mer

og en utdannings- og forskningssektor av høy kvalitet

har vi lagt det viktigste grunnlaget for at Norge også i fremtiden vil være et konkurransedyktig land der det er godt å leve.

Regjeringen vil ha en skole som ser hver enkelt elev og tar vare på barns lærelyst. *For* mange elever går ut av grunnskolen med svake grunnleggende ferdigheter. Vi må forsterke den tidlige innsatsen.

Regjeringen vil derfor pålegge kommunene til å gi intensiv opplæring til elever på 1.–4. trinn som henger etter i lesing, skriving og regning.

For at kommunene skal kunne følge opp denne plikten, må det følge penger med. Regjeringen vil videreføre tilskuddet på over 1,3 milliarder kroner til flere lærere i småskolen.

Det er først og fremst lærerne som utgjør en forskjell for elevenes hverdag, trivsel og læring.

Siden skoleåret 2014-2015 har mer enn 20 000 lærere fått tilbud om videreutdanning. Med regjeringens forslag til statsbudsjett vil rundt 5 500 lærere *til* få tilbud om videreutdanning neste år.

Lærerløftet er en historisk satsing på kompetanseheving for lærere og skoleledere.

Å forberede Norge på fremtiden handler også om å legge til rette for at flere tar utdanning og fullfører den.

Det arbeidsmarkedet vi går i møte, vil trenge alle type mennesker. Ikke minst de faglærte.

Derfor fortsetter regjeringen å satse på yrkesfagene.

Vi forslår over 70 millioner mer til å øke kvaliteten, rekrutteringen og antallet lærlingplasser og opprette nye studieplasser i fagskolene.

Med dette budsjettet viser vi at vi mener alvor når vi sier at yrkesutdanning er like viktig som universitetsutdanning.

De yrkesfaglige linjene skal styrkes.

Flere elever må få mulighet til å skifte ut skolebenken med dreiebenken.

President,

I sommer fikk studentene for første gang utbetalt studiestøtte i juni.

Nå foreslår regjeringen at heltidsstudenter i høyere utdanning og fagskole skal få utbetalt støtte for om lag en uke til fra våren av. Dette er i tråd med planen om gradvis opptrapping til elleve måneders studiestøtte.

I budsjettet for 2018 foreslår vi også å øke bevilgningen til ordninger som skal sikre god norsk deltakelse i EUs rammeprogram for forskning, Horisont 2020.

En sterk satsing på høyere utdanning og forskning er både en forutsetning og et virkemiddel for et mer konkurransedyktig næringsliv, grønnere arbeidsplasser og flere verdensledende fagmiljøer.

Livsvitenskap er en av hovedsatsingene i langtidsplanen for forskning og høyere utdanning. Regjeringen foreslår 50 millioner kroner til startbevilgning for et nytt bygg for livsvitenskap ved Universitetet i Oslo.

Med regjeringens budsjettforslag er alle tallfestede mål i for langtidsplanen i denne perioden oppfylt. Regjeringens foreløpige anslag på bevilgning til forskning og utvikling i 2018 er på hele 35,4 milliarder kroner.

I budsjettet fortsetter også den sterke satsningen på kunnskap, forskning og innovasjon i bedriftene. I 2018 er det foreslått å bruke mer 4,2 milliarder kroner til næringsrettet forskning og innovasjon enn i 2013. Det inkluderer blant annet skattefunnordningen og den nye ordningen med skatteinsentiv for oppstartsbedrifter.

Vi trenger flere gründere i Norge. Satsingene i dette budsjettet vil være et godt bidrag til arbeidsplasser og verdiskaping i årene som kommer.

President,

I møte med det mest alvorlige fallet i oljeprisene på 30 år har regjeringen de siste årene brukt finanspolitikken aktivt for å motvirke arbeidsledighet.

Næringslivet har vist en imponerende evne og vilje til omstilling. Og vi har vært vitne til at partene i arbeidslivet har tatt ansvar og bidratt til å bedre konkurransekraften vår.

Det har virket. Den økonomiske aktiviteten skyter fart.

Regjeringen legger nå til rette for at den positive utviklingen kan fortsette. Vi fører en ansvarlig økonomisk politikk som fremmer vekst, får flere i jobb og ivaretar et bærekraftig velferdssamfunn.

Vi fortsetter satsingen på samferdsel, vi bygger mer vei og bane.

Vi satser på forenkling, effektivisering og digitalisering av offentlig sektor.

Vi legger til rette for fremtidens jobber ved å fortsette satsingen på kunnskap, forskning og innovasjon.

Vi fortsetter gjennomføringen av skattereformen. Vi reduserer skattene for å gjøre det mer lønnsomt å skape norske arbeidsplasser og å arbeide mer.

Vi investerer i politiet og Forsvaret, for økt trygghet i hverdagen og bedre beredskap i en usikker tid.

Vi styrker kommunenes evne til å tilby flere og bedre velferdstjenester.

Vi løfter innsatsen for sårbare barn, hjelper dem som står utenfor og foreslår nye tiltak for å få flere tilbake i arbeidslivet.

Slik styrker regjeringen velferden i dag og trygger Norge for fremtiden.

Utgitt av:
Finansdepartementet
Postboks 8008 Dep
0030 Oslo

<http://www.regjeringen.no/fin>
<http://www.statsbudsjettet.no>

Trykk:
Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon - 10/2017

